

ŠKOLSKE ETNOGRAFSKE ZBIRKE NA PODRUČJU OPĆINE NOVA GRADIŠKA

VESNA KOLIĆ - KLIKIĆ
Zavičajni muzej
55400 Nova Gradiška

UDK 39-069
Stručni članak
Primljeno: 14. IX. 88.
Prihvaćeno: 22. XI. 88.

Autorica nas upoznaje sa stanjem školskih etnografskih zbirki koje su sakupljene u razdoblju od 1961—1983. godine na području općine Nova Gradiška. Izbor predmeta uglavnom je ovisio o kvalifikacijskoj strukturi voditelja etnografskih zbirki. Autorica je zamijetila da su veoma česte pojave otuđenja, oštećenja, i nestajanja pojedinih etnografskih predmeta koji nisu niti bili propisno inventirani. Novi Zakon o zaštiti spomenika kulture morao bi dati određena ovlaštenja muzejima, a također imenovati muzejske ustanove tutorima nad postojećim zbirkama, kako bi se sačuvalo postojeći etnografski inventar.

U vremenskom razdoblju od 1964. do 1983. godine, na području općine Nova Gradiška, nastavnici su uz pomoć učenika osnovali 17 školskih etnografskih zbirki.¹⁾ Predmeti su sakupljani podjednako u matičnim i u područnim školama.

Da bi prikupila što više podataka o školskim zbirkama, služila sam se upitnikom²⁾ koji sadrži 20 osnovnih pitanja vezanih uz postojanje i rad ovakvih zbirki. Pomoću ovog upitnika prikupila sam neke vrlo zanimljive podatke koji će mi poslužiti za potrebe ovog rada.

Prikupljeni podaci pokazuju da postoji značajna razlika u veličini školskih zbirki. Najmanji broj predmeta u zbirkama je oko 20, a najveća zbirka broji oko 350 predmeta. Najmanje školske zbirke nalaze se u Vrbovi, Opatovcu i Dolini, a najveće zbirke su u Osnovnoj školi »Milan Tomić Slobodan« u Novoj Gradiški koja broji oko 350 predmeta, zatim u školi »Zlata Dupko« u Novoj Kapeli sa oko 220 predmeta, u školi »Ivan Goran Kovačić« u Starom Petrovom selu, oko 160 predmeta, nadalje slijedi zbirka u SŠC »Ivo Lola Ribar« sa 150 predmeta te zbirka Osnovne škole »Josip Krajačić Prika« sa 120 predmeta.

Najstarija školska zbirka osnovana je 1964. godine u Osnovnoj školi »Matija Gubec« u Cerniku, a najmlađe zbirke osnovane su 1983. godine u SŠC »Ivo Lola Ribar« u Novoj Gradiški, i u osnovnim školama u Dolini i Davoru.

U svim zbirkama pretežno se nalaze predmeti od drveta, keramike i metala, dok ponešto tekstilnih predmeta ima u 9 zbirkama. U odnosu na broj keramičkih i drvenih predmeta, tekstila je znatno manje, ukupno oko 110 predmeta u svim zbirkama.

Zbrojivši podatke o broju predmeta u pojedinoj zbirci, dolazimo do saznanja da 17 školskih etnografskih zbirki ima ukupno 1490 predmeta.

Analizirajući podatke prikupljene upitnikom, vidi se da nijedna škola ne vodi inventar predmeta. Pet škola ima samo popis predmeta, dok ostale škole nemaju ni popise.

Ni u jednoj od 17 školskih zbirki ne provodi se zaštita postojećeg fundusa. Održavanje predmeta svodi se na čisto mehaničko čišćenje prašine s predmeta, što obavljaju školske čistačice.

Problem adekvatnog smještaja prisutan je u svim zbirkama. Predmeti iz zbirke većinom su smješteni u školskim holovima, učionicama, kabinetima za nastavu likovnog odgoja, te na policama iznad đачkih garderoba. Samo četiri osnovne škole imaju manje zatvorene i ostakljene prostore, gdje je smješten manji broj etnografskih predmeta, većinom tekstil i predmeti manjih dimenzija.

Iako je stanje u školskim zbirkama u smislu održavanja, izrade dokumentacije i čuvanja, veoma loše, ovdje treba istaći i primjer Osnovne škole »Zlata Dupko« iz Nove Kapele, koja je na svrsishodan način riješila pitanje čuvanja i izlaganja većeg dijela svoje zbirke, u kojoj se nalazi oko 220 predmeta.

U prizemlju velikog školskog hola nalaze se izloženi etnografski materijali manjih dimenzija, smješteni u ormare sa staklenim vratima, dok se veći predmeti nalaze u prostoru ispred ormara i uza zidnu stijenu. Cijeli ovaj izložbeni prostor ograđen je gusto poredanim zemljanim posudama sa cvijećem, koje sprečavaju izravan pristup materijalu. Na ovaj način smanjena je mogućnost da pri ulasku i izlasku đaka iz škole dođe do eventualnog oštećenja materijala. Nasuprot prostoru na kome je izložena zbirka nalazi se prostorija dežurnog učenika, kome je zadatak između ostalog i čuvanje izloženih predmeta.

Samoinicijativom pojedinih nastavnika, iz vlastitog afiniteta, a i pošto su uređeni školski interijeri u novoizgrađenim školama i izmijenjen program u nastavi likovnog odgoja, započeo se sakupljati etnografski materijal. Stihijsko sakupljanje i gomilanje predmeta bez ikakvih podataka dovelo je do toga da danas gotovo sav prikupljeni materijal služi u dekorativne svrhe te je tako reći neupotrebljiv u nastavnim procesima, kao didaktički materijal.

Sakupljanje predmeta u školama bilo je pod utjecajem »modnog« trenda u spomenutom razdoblju. Predmeti su sakupljeni zbog potrebe dekoriranja školskih interijera, a za prikupljanje materijala bili su zaduženi nastavnici raznih struka.

Kvalifikacijska struktura voditelja etnografskih zbirki danas je veoma različita. Nastavnici razredne nastave, voditelji su 6 školskih etnografskih zbirki; zbirke vode i 3 nastavnika likovnog odgoja, 1 nastavnik povijesti i geografije, 1 profesor geografije, 1 profesor povijesti umjetnosti, a nad jednom zbirkom vrši nadzor Komisija za estetsko oblikovanje škole. Preostale 4 zbirke nemaju voditelja.

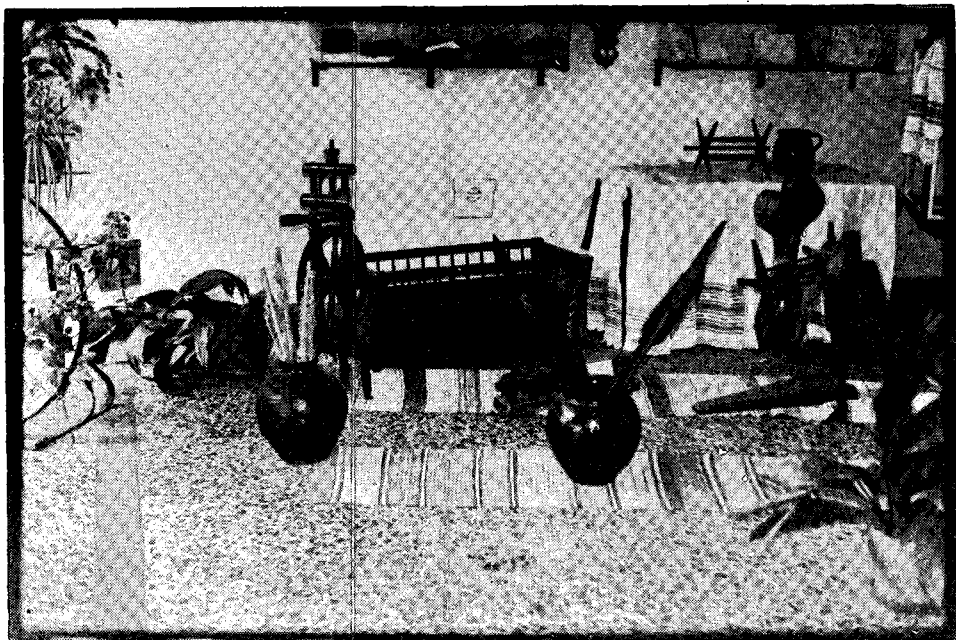
Obišavši sve školske zbirke i prateći u proteklih nekoliko godina stanje u pojedinim zbirkama, zamijetila sam da sve češće nestaju pojedini bolje očuvani etnografski predmeti. Otudivanje i oštećivanje materijala česta je pojava u zbirkama koje nemaju dokumentaciju o materijalu i koje nisu registrirane, kao što je slučaj sa svih 17 novogradiških školskih zbirki.

Dio etnografske zbirke u Osnovnoj školi »Milan Tomić Slobodan« u Novoj Gradiški (foto. V. Kolić-Kikić)

Dio etnografske zbirke u osnovnoj školi »Zlata Dupko« u Novoj Kapeli (foto. V. Kolić-Kikić)

Dio etnografske zbirke u osnovnoj školi »Zlata Dupko« u Novoj Kapeli (foto. V. Kolić-Kikić)

Dio etnografske zbirke u osnovnoj školi »Nada Dragosavljević« u Okučanima (foto. V. Kolić-Kikić)

